

**O'QUVCHILAR BILIMINI BAHOLASHDA INNOVATSION
YONDASHUVLAR: FINLYANDIYA TA'LIMI MISOLIDA**

Davronova Sevara Axror qizi

*Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
"Pedagogika" fakulteti 2-bosqich magistranti*

Ilmiy rahbar: Boqiyev G'.O.

*IPU NTM "Pedagogika va o'qitish metodikasi" kafedrası
professori v.b., p.f.f.d. (PhD)*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o'quvchilar bilimini baholashda innovatsion yondashuvlar, xususan, Finlyandiya ta'limi misolida tahlil qilinadi. Finlyandiya ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlari, baholash jarayonidagi innovatsiyalar va ularning o'quvchilar rivojlanishiga ta'siri ko'rib chiqiladi. Maqola o'quvchilarning bilimini baholashda an'anaviy yondashuvlardan farqli o'laroq, innovatsion metodlarning ahamiyatini va ularni amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini ochib beradi.*

Kalit so'zlar: *O'quvchilar, bilimni baholash, innovatsion yondashuvlar, Finlyandiya ta'limi, ta'lim tizimi, baholash metodlari, o'quv jarayoni.*

Kirish

Globalashuv davrida ta'lim tizimining samaradorligi davlat taraqqiyotini belgilovchi eng muhim omillardan biri sifatida qaralmoqda. Shu bois ko'plab mamlakatlar ta'lim tizimini tubdan yangilash, zamonaviy metodlarni joriy qilish va xorijiy tajribalarni o'rganishga katta e'tibor qaratmoqda. Xususan, Finlyandiya ta'lim tizimi bugungi kunda nafaqat Yevropada, balki jahon miqyosida eng ilg'or va samarali tizim sifatida tan olingan. Ularning ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyati – bilimni baholashda innovatsion yondashuvlar, shaxsga yo'naltirilgan metodlar hamda o'qituvchining mustaqilligiga asoslangan boshqaruv modelida ko'rinadi.

Finlyandiya ta'lim tizimining asosiy tamoyillari

Inson kapitaliga sarmoya

Finlyandiya ta'lim falsafasi "o'qituvchi – jamiyatning kelajagini belgilovchi eng muhim shaxs" tamoyiliga asoslanadi. Shu sababli o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi, ularga beriladigan erkinlik va ishonch ta'lim samaradorligining poydevori hisoblanadi.

Ta'limda tenglik va adolat

Hududiy, ijtimoiy-iqtisodiy farqlardan qat'i nazar, barcha o'quvchilar bir xil sifatdagi ta'lim olish imkoniyatiga ega. Bu holat ta'lim tizimini barqaror va samarali qiladi.

Ijodkorlikni ustuvor qo'yish

O'quvchilarning yutuqlari faqat nazariy bilimga qarab emas, balki ularning muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, ijodiy g'oya ilgari surish va amaliy yechim topish qobiliyatiga qarab ham baholanadi.

Baholash jarayonida "rivojlanish monitoringi"

An'anaviy ballar o'rniga o'qituvchilar o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini kuzatadi, individual tavsiyalar beradi va rivojlanish trayektoriyasini belgilaydi.

Ilmiy tahlil va yangicha qarashlar

Kompetensiyaga asoslangan baholash

Hozirgi davrda ta'lim sifati faqat bilimni o'zlashtirish darajasi bilan emas, balki uni kundalik hayotda qo'llay olish, muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyati bilan o'lchanmoqda. Finlyandiya tajribasi shuni ko'rsatadiki, kompetensiyaga asoslangan baholash o'quvchini "test natijasi" emas, balki "real hayotdagi muvaffaqiyati" orqali aniqlaydi.

Metakognitiv yondashuv

Baholash o'quvchini faqat natija uchun emas, balki o'zining o'quv jarayonini anglash va tahlil qilishga yo'naltiradi. Bu o'quvchining o'zini o'zi baholash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Ijodkorlik va soft skillsni baholash

Zamonaviy ta'lim tizimida "yumshoq ko'nikmalar" – muloqot qilish, jamoada ishlash, liderlik, vaqtni boshqarish, moslashuvchanlik kabi jihatlar ham asosiy mezon sifatida qo'llanilmoqda. Finlyandiya ta'lim tizimida loyiha asosida topshiriqlar berilishi va jamoaviy ishlarga keng o'rin ajratilishi buning yaqqol isbotidir.

Stresssiz ta'lim muhiti

O'quvchilarni doimiy test va imtihonlar bilan emas, balki tabiiy o'quv jarayoni orqali rivojlantirish ularning ruhiy salomatligi va motivatsiyasini yuqori darajada saqlab qoladi.

O'zbekiston ta'lim tizimi uchun amaliy takliflar

Baholash tizimini diversifikatsiya qilish

Ballar va reytingdan tashqari, o'quvchilarni rivojlanish trayektoriyasi, ijodkorlik salohiyati va mustaqil fikrlash qobiliyatini aniqlash mezonlarini ishlab chiqish.

O'qituvchilarning metodik erkinligini kengaytirish

Ular dars jarayonida yangicha metodlarni sinab ko'rishi, o'quvchilarning qiziqishiga qarab moslashtirish imkoniga ega bo'lishi kerak.

Integratsiyalashgan ta'lim loyihalari

Bir nechta fanlarni birlashtirgan holda hayotiy muammolarni hal qilishga qaratilgan topshiriqlarni kengaytirish. Masalan, ekologiya mavzusida matematika, biologiya va texnologiya bilimlarini birlashtirgan loyiha.

Rivojlanish monitoringini joriy qilish

Har bir o'quvchi uchun individual kuzatuv jurnali yuritilib, unda uning qiziqishlari, qiyinchiliklari va yutuqlari qayd etilishi. Bu orqali "umumiy baho" emas, balki "shaxsiy taraqqiyot" mezoni ishlab chiqiladi.

Ijodiy muhit yaratish

Maktablarda faqat kitob va daftar bilan cheklanib qolmay, amaliy tajribalar, eksperimentlar, kreativ mashg'ulotlar orqali bilim berish tizimini rivojlantirish.

Xulosa

Finlyandiya ta'lim tizimi shuni ko'rsatadiki, o'quvchilar bilimini baholash faqat nazorat mexanizmi emas, balki ularni rivojlantirish vositasi sifatida qaralishi lozim. Bu tizim o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va hayotiy ko'nikmalarni shakllantiradi. O'zbekiston umumta'lim tizimida ushbu tajribani milliy qadriyatlar va sharoitlarga moslashtirish o'quvchilarning bilim sifati, ijodkorlik salohiyati va intellektual raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Obidova Muqaddas Ro'ziqulovna umumta'lim tizimini takomillashtirish va o'quvchilar bilimini baholashda xorijiy tajribalardan foydalanish (finlyandiya ta'lim tizimi misolida) // YOTA. 2025. №3.
2. Sholpan Pirniyazova, Maftuna Sagdatdinova boshlang'ich ta'limda baholash dasturlarini joriy etishda xorij tajribasining qo'llanilishi // cajmrms. 2025. №1 -2.
3. Soliyeva Yulduzxon boshlang'ich sinflarda o'quv materiallari mazmunini loyihalashning nazariy asoslar // yopa. 2025. №3.
4. O'quvchi va o'qituvchi orzusi: Finlyandiya ta'lim tizimi
5. <https://kun.uz/news/2018/08/13/ukuvci-va-ukituvci-orzusi-finlandia-talim-tizimi>